Κυριακή των αγίων Πατέρων της Δ΄Οικουμενικής Συνόδου: Ερμηνεία Αποστολικής περικοπής (Άγιος Ιωάννης Χρυσόστομος)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 17 Ιουλίου, 2020

(από την «Προς Τίτον» επιστολή του αποστόλου Παύλου, κεφ. 3, εδάφια 8-15)

Για την αρετή της ελεημοσύνης και την υπομονή που πρέπει ο Χριστιανός να επιδεικνύει στις θλίψεις

[Υπομνηματισμός των εδαφίων Τίτ. 3, 8-15]

«*Πιστὸς ὁ λόγος· καὶ περὶ τούτων βούλομαί σε διαβεβαιοῦσθαι, ἵνα φροντίζωσι καλῶν ἔργων προΐστασθαι οἱ πεπιστευκότες τῷ Θεῷ. ταῦτά ἐστι τὰ καλὰ καὶ ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις· μωρὰς δὲ ζητήσεις καὶ γενεαλογίας καὶ ἔρεις καὶ μάχας νομικὰς περιΐστασο· εἰσὶ γὰρ ἀνωφελεῖς καὶ μάταιοι. αἱρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νουθεσίαν παραιτοῦ, εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος καὶ ἁμαρτάνει ὢν αὐτοκατάκριτος* (: Το ότι δικαιωθήκαμε και αναγεννηθήκαμε και θα κληρονομήσουμε την αιώνια ζωή είναι λόγος και αλήθεια αξιόπιστη. Και γι’ αυτά τα θέματα θέλω να μιλάς με βεβαιότητα και με κύρος, για να φροντίζουν όσοι έχουν πιστέψει στο Θεό να πρωτοστατούν ακούραστα σε καλά έργα. Αυτά είναι τα καλά έργα και τα ωφέλιμα στους ανθρώπους, αυτά για τα οποία σας μίλησα. Τις ανόητες συζητήσεις και γενεαλογίες για τους μυθικούς θεούς ή τους ευγενείς προγόνους, όπως και τις έριδες και τις διαμάχες για τον μωσαϊκό νόμο να τις αποφεύγεις, γιατί δεν φέρνουν καμία ωφέλεια και είναι μάταιες. Αιρετικό άνθρωπο, που επιμένει να δημιουργεί σκάνδαλα και διαιρέσεις στην Εκκλησία, μετά την πρώτη και τη δεύτερη νουθεσία, παράτησέ τον και απόφευγέ τον. Να ξέρεις ότι έχει διαστραφεί τέτοιου είδους άνθρωπος και αμαρτάνει· και για την αμαρτία του αυτή ελέγχεται και καταδικάζεται από τη συνείδησή του και από τον ίδιο του τον εαυτό)» [Τιτ. 3, 8-11· ερμην. απόδοση Παναγ. Τρεμπέλα].

Αφού μίλησε ο Παύλος για τη φιλανθρωπία του Θεού και για την ανέκφραστη πρόνοιά Του για εμάς, και αφού είπε ποιοι ήμασταν εμείς και ποιους μας έκανε, προσθέτει και λέγει: «και αυτά τα λόγια θέλω να τα διαβεβαιώνεις εσύ, ώστε, όσοι έχουν πιστέψει στον Θεό να φροντίζουν να πρωτοστατούν σε καλά έργα». Δηλαδή, «αυτά πρέπει να λέγεις και από αυτά να τους προτρέπεις για ελεημοσύνη. Γιατί τα λόγια αυτά δεν είναι κατάλληλα μόνο για ελεημοσύνη και να μην υπερηφανευόμαστε

και να μην κακολογούμε τους άλλους, αλλά και για κάθε άλλη αρετή». Αφού θυμήθηκε την πρόνοια του Θεού και την υπερβολική φιλανθρωπία Του, τους προτρέπει να κάνουν την ελεημοσύνη, όχι έτσι απλώς και σαν δευτερεύον έργο, αλλά με ποιο κύριο σκοπό; «Για να φροντίζουν», λέγει, «να πρωτοστατούν σε καλά έργα». Δηλαδή και τους αδικημένους να βοηθούν όχι μόνο με χρήματα, αλλά και **με προστασία** που θα μπορούσαν να τους προσφέρουν, και τις χήρες και τα ορφανά να υπερασπίζονται και όλους όσους υποφέρουν να προστατεύουν, γιατί αυτό σημαίνει το «να πρωτοστατούν σε καλά έργα». «Αυτά», λέγει, «είναι τα καλά και τα ωφέλιμα στους ανθρώπους».

Έτσι, λοιπόν, μιλώντας και στους Κορινθίους, λέγει: «*γινώσκετε γὰρ τὴν χάριν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι δι᾽ ὑμᾶς ἐπτώχευσε πλούσιος ὤν, ἵνα ὑμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ πλουτήσητε* (: διότι γνωρίζετε καλά τη χάρη που έδειξε ο Κύριός μας Ιησούς Χριστός· διότι, ενώ ήταν πλούσιος λόγω του απείρου μεγαλείου της θεότητάς Του, έγινε για σας φτωχός. Και φόρεσε τη φτωχή ανθρώπινη φύση και έγινε άνθρωπος, για να γίνεται εσείς πλούσιοι πνευματικά με τη φτώχεια Εκείνου)» [Β΄Κορ. 8, 9].

«*Μωρὰς δὲ ζητήσεις καὶ γενεαλογίας καὶ ἔρεις καὶ μάχας νομικὰς περιΐστασο· εἰσὶ γὰρ ἀνωφελεῖς καὶ μάταιοι* (: Και να αποφεύγεις τις ανόητες αναζητήσεις και τις γενεαλογίες και τις φιλονικίες και τις διαμάχες για τον νόμο, γιατί είναι ανωφελείς και μάταιες)» [Τίτ. 3, 9]. Τι δηλαδή θέλουν οι γενεαλογίες; Γιατί και στην επιστολή του προς τον Τιμόθεο το αναφέρει αυτό λέγοντας: «*μηδὲ προσέχειν μύθοις καὶ γενεαλογίαις ἀπεράντοις, αἵτινες ζητήσεις παρέχουσι μᾶλλον ἢ οἰκονομίαν Θεοῦ τὴν ἐν πίστει* (: μήτε να προσέχουν σε μύθους και σε γενεαλογίες απέραντες, οι οποίες προκαλούν μάλλον άσκοπες αναζητήσεις, παρά βοηθούν τη διαχείριση του έργου του Θεού που βασίζεται στην πίστη)» [Α΄ Τιμ. 1, 4]. Ίσως και εδώ και εκεί να εννοεί τους Ιουδαίους, που υπερηφανεύονται για το ότι είχαν πρόγονό τους τον Αβραάμ και αδιαφορούσαν για τα δικά τους. Γι' αυτό τις ονομάζει και «ανόητες» και «ανωφελείς», γιατί το να πιστεύει κανείς σε πράγματα που δεν ωφελούν είναι απόδειξη ανοησίας.

«Φιλονικίες» εννοεί αυτές με τους αιρετικούς, για να μην κουραζόμαστε στα χαμένα, όταν δεν υπάρχει κανένα κέρδος, αφού το τέλος τους είναι το τίποτε. Γιατί, όταν κάποιος είναι διεστραμμένος και προδιατεθειμένος να μην αλλάξει καθόλου τη γνώμη του, ό,τι και αν γίνει, για ποιο λόγο κουράζεσαι άσκοπα σπέρνοντας επάνω σε πέτρες, ενώ έπρεπε να διαθέτεις τον καλό αυτόν κόπο στους δικούς σου, μιλώντας σε αυτούς για την ελεημοσύνη και τις άλλες αρετές; Πώς λοιπόν λέγει αλλού «*ἐν πρᾳότητι παιδεύοντα τοὺς ἀντιδιατιθεμένους, μήποτε δῷ αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετάνοιαν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας* (: να παιδαγωγεί και να συνετίζει ο δούλος του Κυρίου με πραότητα εκείνους που έχουν αντίθετα φρονήματα. Ποιος ξέρει μήπως καμία φορά τους δώσει ο Θεός μετάνοια και οδηγηθούν στην πλήρη και ορθή γνώση της

αλήθειας)» [Β΄ Τιμ. 2, 25], ενώ εδώ λέγει «τον αιρετικό άνθρωπο μετά την πρώτη και τη δεύτερη νουθεσία άφηνέ τον, γνωρίζοντας ότι έχει διαστραφεί αυτός και αμαρτάνει, καταδικάζοντας έτσι ο ίδιος τον εαυτό του»; Εκεί μιλάει γι΄αυτούς που έχουν κάποια ελπίδα για διόρθωση και γι' αυτούς που απλώς έχουν αντίθετη γνώμη.

Όταν όμως ο άλλος είναι φανερός και γνωστός σε όλους για την ισχυρογνωμοσύνη και την αδιαλλαξία του, για ποιο λόγο αγωνίζεσαι άδικα; Γιατί χτυπάς τον αέρα; Τι σημαίνει «καταδικάζοντας ο ίδιος τον εαυτό του»; Σημαίνει ότι δεν μπορεί δηλαδή να πει «κανείς δεν μου μίλησε, κανείς δεν με συμβούλευσε»· όταν λοιπόν μετά τη συμβουλή ο ίδιος επιμένει, τότε καταδικάζει ο ίδιος τον εαυτό του.**Τον αδιόρθωτο λοιπόν ονομάζει «αιρετικό».** Όπως δηλαδή το να παραβλέπουμε όσους έχουν ελπίδα για κάποια μεταβολή είναι απόδειξη οκνηρίας, έτσι το να θεραπεύουμε όσους πάσχουν από ανίατες ασθένειες είναι απόδειξη ανοησίας και της χειρότερης παραφροσύνης· διότι έτσι τους κάνουμε θρασύτερους.

Πώς λοιπόν, Παύλε, παροτρύνεις τον Τίτο να κλείνει το στόμα εκείνων που αντιλέγουν («*οὓς δεῖ ἐπιστομίζειν, οἵτινες ὅλους οἴκους ἀνατρέπουσι διδάσκοντες ἃ μὴ δεῖ αἰσχροῦ κέρδους χάριν* (: τους ψευδοδιδασκάλους πρέπει ο επίσκοπος να τους αποστομώνει· είναι άνθρωποι οι οποίοι ανατρέπουν ολόκληρα σπίτια, διδάσκοντας πράγματα που δεν πρέπει, μόνο και μόνο για να κερδίσουν χρήματα με αθέμιτο και αισχρό τρόπο)» [Τιτ. 1, 11]), όταν τα κάνουν όλα για την καταστροφή τους; Λέγει όμως προηγουμένως ότι **δεν πρέπει να το κάνει αυτό, αποβλέποντας σε δικό τους κέρδος εφόσον αυτοί είναι αμετάπειστοι**· γιατί δεν θα ωφελούνταν ποτέ σε τίποτε τέτοιοι άνθρωποι, αφού είναι μια για πάντα διεστραμμένοι στη γνώμη τους.

Αν όμως καταστρέφουν άλλους, πρέπει να διαφωνείς και να τους πολεμείς και να αντιστέκεσαι προς αυτούς με πολλή δύναμη· και **αν βρεθείς σε ανάγκη, βλέποντας άλλους να διαφθείρονται και να κινδυνεύει η σωτηρία τους από τα λόγια αυτών των ψευδοδιδασκάλων, να μη σιωπάς, αλλά να τους αποστομώνεις, φροντίζοντας έτσι για εκείνους που πρόκειται να καταστραφούν από τις αιρετικές διδασκαλίες αυτών των πλανεμένων ανθρώπων**. Και γενικά δεν είναι δυνατό να ανέχεται τις διαμάχες εκείνος που δείχνει πολλή φροντίδα και έχει σωστό τρόπο ζωής.

Αλλά, όπως είπα, έτσι να κάνεις· γιατί **από την αργία και την περιττή φιλοσοφία φθάνει κανείς να ασχολείται μόνο με τα ονόματα· γιατί πραγματικά τα περιττά λόγια είναι μεγάλη ζημία, ενώ πρέπει ή να διδάσκουμε ή να προσευχόμαστε ή να ευχαριστούμε.** Ούτε πρέπει να αποφεύγουμε να ξοδεύουμε βέβαια τα χρήματα, όχι όμως και τα λόγια· αλλά περισσότερο πρέπει να αποφεύγουμε τα λόγια από τα χρήματα, και να μην παραδίδουμε χωρίς λόγο τον εαυτό μας σε όλους.

«*Ὅταν πέμψω Ἀρτεμᾶν πρός σε ἢ Τυχικόν, σπούδασον ἐλθεῖν πρός με εἰς Νικόπολιν* (: όταν θα στείλω τον Αρτεμά προς εσένα ή τον Τυχικό, φρόντισε να έρθεις προς εμένα στη Νικόπολη)» [Τιτ. 3, 12]. Τι λέγεις; Εγκατέστησες τον Τίτο στην Κρήτη και τον καλείς πάλι κοντά σου; Όχι για να τον απομακρύνει από το έργο εκείνο, αλλά για να τον συμβουλέψει περισσότερο. Ότι δεν τον καλεί κοντά του για να τον έχει παντού όπου πηγαίνει ακόλουθό του, άκουσε τι λέγει παρακάτω: «*ἐκεῖ γὰρ κέκρικα παραχειμάσαι* (: γιατί εκεί έχω αποφασίσει να παραχειμάσω)». Η Νικόπολη όμως βρίσκεται στη Θράκη.

«*Ζηνᾶν τὸν νομικὸν καὶ Ἀπολλὼ σπουδαίως πρόπεμψον, ἵνα μηδὲν αὐτοῖς λείπῃ* (: τον Ζηνά τον νομοδιδάσκαλο και τον Απολλώ, πρόπεμψέ τους εφοδιάζοντάς τους με ιδιαίτερη επιμέλεια, για να μην τους λείπει τίποτα)» [Τίτ. 3, 13]. Αυτοί δεν είχαν αναλάβει ακόμη εκκλησίες, αλλά ήταν από τους συντρόφους του Παύλου· περισσότερο δραστήριος ήταν ο Απολλώς, αφού γνώριζε πολύ καλά την Αγία Γραφή, είχε τη δυνατότητα να την ερμηνεύει· διέθετε επίσης και το χάρισμα της ευγλωττίας [βλ. Πράξ. 18, 24: «*Ἰουδαῖος δέ τις Ἀπολλὼς ὀνόματι, Ἀλεξανδρεὺς τῷ γένει, ἀνὴρ λόγιος, κατήντησεν εἰς Ἔφεσον, δυνατὸς ὢν ἐν ταῖς γραφαῖς* (: Στο μεταξύ ήλθε στην Έφεσο κάποιος Ιουδαίος που λεγόταν Απολλώς και καταγόταν από την Αλεξάνδρεια. Ο άνθρωπος αυτός είχε ευγλωττία, γνώριζε πολύ καλά την Αγία Γραφή και είχε μεγάλη ικανότητα να την ερμηνεύει)»].

«Αν λοιπόν εκείνος ήταν νομικός, δεν έπρεπε», λέγει, «να τρέφεται από άλλους». «Νομικό» όμως εδώ εννοεί τον γνώστη των ιουδαϊκών νόμων. Είναι σαν να έλεγε: «να τους εφοδιάσεις πλουσιοπάροχα, ώστε να μην τους λείψει τίποτε». «*Μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι καλῶν ἔργων προΐστασθαι εἰς τὰς ἀναγκαίας χρείας, ἵνα μὴ ὦσιν ἄκαρποι. Ἀσπάζονταί σε οἱ μετ' ἐμοῦ πάντες. ἄσπασαι τοὺς φιλοῦντας ἡμᾶς ἐν πίστει. Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν· ἀμήν* (: Με την ευκαιρία μάλιστα της προετοιμασίας αυτής, ας παίρνουν μάθημα επίσης και οι δικοί μας να πρωτοστατούν σε καλά έργα και να συντρέχουν τους αδελφούς στις απαραίτητες υλικές τους ανάγκες, για να μην στερούνται από πνευματικούς καρπούς. Σε χαιρετούν εγκάρδια όλοι όσοι είναι μαζί μου. Χαιρέτησε αυτούς που μας αγαπούν επειδή έχουν κοινή πίστη με εμάς. Σας εύχομαι η Θεία Χάρη να είναι μαζί με όλους σας. Αμήν.)».

Τι σημαίνει «για να φροντίζουν να πρωτοστατούν σε καλά έργα»; **Να μην περιμένουν όσους έχουν ανάγκη να έρθουν σε αυτούς, αλλά και οι ίδιοι να ενδιαφέρονται για εκείνους που χρειάζονται τη βοήθειά τους**· γιατί αυτός που φροντίζει, έτσι φροντίζει· και έτσι μάλιστα θα κάμει αυτό το πράγμα με πολύ ενδιαφέρον. Γιατί πραγματικά **με όσα ευεργετεί, δεν ωφελεί και δεν παρέχει κέρδος σε εκείνους που ευεργετούνται τόσο, όσο σε αυτούς που ευεργετούν· γιατί τους δίνει παρρησία ενώπιον του Θεού.** Εκεί όμως δεν υπάρχει κανένα τέλος της μάχης.

«Και ας μαθαίνουν», λέγει «και οι δικοί μας να πρωτοστατούν σε καλά έργα στις αναγκαίες περιπτώσεις, για να μην είναι άκαρποι». Βλέπεις ότι **φροντίζει περισσότερο γι' αυτούς που δίνουν, παρά για εκείνους που παίρνουν** ; Γιατί μπορούσε ίσως να τους στείλει από πολλούς άλλους εφόδια· αλλά «για τους δικούς μας», λέγει, «φροντίζω». Ποιο λοιπόν, πες μου, είναι το όφελος; Αν δηλαδή άλλοι βγάζοντας ουράνιους θησαυρούς έτρεφαν τους διδασκάλους, αυτοί δεν είχαν κανένα κέρδος, γιατί έμεναν άκαρποι.

Τι λοιπόν, πες μου, δεν μπορούσε ο Χριστός, που έθρεψε από πέντε άρτους πέντε χιλιάδες ανθρώπους και από επτά άρτους τέσσερις χιλιάδες ανθρώπους, να θρέψει τον εαυτό Του και όσους ήταν μαζί Του; Για ποιο λόγο λοιπόν τρεφόταν από γυναίκες; Διότι λέγει ο ευαγγελιστής Μάρκος: «*αἳ καὶ ὅτε ἦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ἠκολούθουν αὐτῷ καὶ διηκόνουν αὐτῷ, καὶ ἄλλαι πολλαὶ αἱ συναναβᾶσαι αὐτῷ εἰς Ἱεροσόλυμα* (: αυτές, και όταν ήταν ο Ιησούς στη Γαλιλαία, Τον ακολουθούσαν και Τον υπηρετούσαν. Μαζί με αυτές ήταν εκεί κι άλλες πολλές γυναίκες, οι οποίες ανέβηκαν μαζί Του από τη Γαλιλαία στα Ιεροσόλυμα)» [Μαρκ. 15, 41]). Για να μας διδάξει από την αρχή ότι **φροντίζει γι΄αυτούς που ευεργετούν**.

Δεν μπορούσε ο Παύλος, που με τα δικά του χέρια ικανοποιούσε πλήρως και τις ανάγκες άλλων, να μην παίρνει από πουθενά ό,τι του πρόσφεραν; Τον βλέπεις όμως και να παίρνει και να ζητάει. Και άκουσε το γιατί: «*οὐχ ὅτι ἐπιζητῶ τὸ δόμα, ἀλλ᾽ ἐπιζητῶ τὸν καρπὸν τὸν πλεονάζοντα εἰς λόγον ὑμῶν* (: το λέω αυτό όχι επειδή ενδιαφέρομαι για τη δωρεά σας˙ αλλά **ενδιαφέρομαι και επιζητώ την πνευματική σας ωφέλεια, που θα προέλθει από την αγαθοεργία αυτή για το δικό σας κέρδος**)» [Φιλιπ. 4, 17], λέγει.

Και στην αρχή του κηρύγματος, όταν οι πιστοί πουλούσαν όλα τα υπάρχοντά τους και κατέθεταν τα χρήματα στα πόδια των αποστόλων, βλέπεις τους αποστόλους να **φροντίζουν περισσότερο γι΄αυτούς που έδιναν, παρά για εκείνους που έπαιρναν**· γιατί, αν φρόντιζαν αποκλειστικά μόνο για τους φτωχούς, δεν θα έκαναν κανένα λόγο για τη Σαπφείρα και τον Ανανία, όταν κράτησαν ένα μέρος από τα χρήματα για τον εαυτό τους [βλ. Πράξ. 5, 1-11], ούτε θα προέτρεπε ο Παύλος λέγοντας: «*ἕκαστος καθὼς προαιρεῖται τῇ καρδία, μὴ ἐκ λύπης ἢ ἐξ ἀνάγκης· ἱλαρὸν γὰρ δότην ἀγαπᾷ ὁ Θεός* (: ο καθένας ας δίδει ελεύθερα ό,τι έχει διάθεση η καρδιά του, χωρίς να στενοχωριέται ή να εξαναγκάζεται· διότι **ο Θεός αγαπά εκείνον που δίνει με προθυμία και χαρούμενο πρόσωπο**)» [Β΄Κορ. 9, 7]. Τι λέγεις, Παύλε; Φέρνεις εμπόδια στους φτωχούς; «Όχι», λέγει· «γιατί δεν βλέπω το δικό τους συμφέρον, αλλά **το συμφέρον εκείνων που δίνουν**».

Πρόσεχε όμως και τον προφήτη Δανιήλ που όταν έδωσε στον Ναβουχοδονόσορα την άριστη εκείνη συμβουλή, δεν φρόντιζε μόνο για τους φτωχούς, αλλά και για τον ίδιο

τον βασιλιά ώστε να επιδείξει μακροθυμία ο Θεός για τις αμαρτίες που είχε διαπράξει. Γιατί δεν είπε μόνο: «δώσε στους φτωχούς», αλλά τι; : «*Διὰ τοῦτο, βασιλεῦ, ἡ βουλή μου ἀρεσάτω σοι καὶ τὰς ἁμαρτίας σου ἐν ἐλεημοσύναις λύτρωσαι καὶ τὰς ἀδικίας ἐν οἰκτιρμοῖς πενήτων· ἴσως ἔσται μακρόθυμος τοῖς παραπτώμασί σου ὁ Θεός* (: γι' αυτό, βασιλιά μου, ας φανεί αρεστή και ας γίνει δεκτή από εσένα η συμβουλή μου**• φρόντισε να εξαλείψεις τις αμαρτίες σου με ελεημοσύνες και τις αδικίες σου με έλεος και φιλανθρωπία προς τους πτωχούς** . Ίσως θα φανεί έτσι μακρόθυμος ο Θεός για τα αμαρτήματά σου”)» [Δαν. 4, 24]. «Δώσε όλα τα χρήματα», λέγει, «όχι μόνο για να τραφούν άλλοι, αλλά και για να απαλλαγείς και ο ίδιος από την τιμωρία».

Και πάλι ο Χριστός λέγει: «*εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὕπαγε πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι* (: εάν θέλεις να είσαι τέλειος, πήγαινε, πώλησε τα υπάρχοντά σου, μοίρασέ τα στους φτωχούς και θα αποκτήσεις θησαυρό στον ουρανό· και έλα, ακολούθησέ με)» [Ματθ. 19, 21]. Βλέπεις ότι και εκεί το διέταξε αυτό για εκείνους που θα Τον ακολουθούσαν; **Επειδή λοιπόν τα χρήματα είναι εμπόδιο, γι' αυτό πρόσταξε να τα δίνουμε στους φτωχούς, διδάσκοντας έτσι την ψυχή να είναι φιλεύσπλαχνη και συμπονετική, να περιφρονεί τα χρήματα, να αποφεύγει την πλεονεξία· γιατί, όποιος μαθαίνει να δίνει σε όποιον δεν έχει, θα συνηθίσει με το πέρασμα του χρόνου και να μην παίρνει από εκείνους που έχουν. Αυτό μας κάνει όμοιους με τον Θεό.**

[Ο Ιερός Χρυσόστομος για την αρετή της ελεημοσύνης και την υπομονή που πρέπει ο Χριστιανός να επιδεικνύει στις θλίψεις]

Παρόλο που η παρθενία, η νηστεία και το να κοιμάται κανείς στο χώμα απαιτούν πιο δύσκολο κόπο από αυτή, **όμως τίποτε δεν είναι τόσο ισχυρό και δυνατό στο να σβήνει τη φωτιά των αμαρτημάτων μας, όσο η ελεημοσύνη** . Αυτή είναι ανώτερη από όλα, στήνει τους εραστές της κοντά στον ίδιο τον βασιλιά. Και πολύ σωστά· γιατί **η παρθενία, η νηστεία και το να κοιμάται κανείς στο χώμα σταματάει μόνο γύρω από αυτόν που την ασκεί και δεν έσωσε κανέναν άλλο· η ελεημοσύνη όμως απλώνεται σε όλους και αγκαλιάζει τα μέλη του Χριστού.** Άλλωστε τα κατορθώματα εκείνα που απλώνονται σε πολλούς είναι πολύ μεγαλύτερα απ’ αυτά που σταματούν γύρω από έναν.

Η ελεημοσύνη είναι η μητέρα της αγάπης, της αγάπης που χαρακτηρίζει τον Χριστιανισμό, που είναι μεγαλύτερη από όλα τα θαύματα, με την οποία φαίνονται οι μαθητές του Χριστού. Αυτή είναι **φάρμακο για τα δικά μας αμαρτήματα, σαπούνι για την ακαθαρσία της ψυχής μας, σκάλα**

στηριγμένη στον ουρανό· αυτή συνδέει το σώμα του Χριστού. Θέλετε να μάθετε πόσο μεγάλο αγαθό είναι αυτή; Στην εποχή των αποστόλων όλοι πουλούσαν τα υπάρχοντά τους και έφερναν σε αυτούς τα χρήματα, τα οποία και μοιράζονταν ανάλογα με τις ανάγκες του καθενός. «*Διεδίδετο δὲ ἑκάστῳ καθότι ἄν τις χρείαν εἶχεν* (: τα χρήματα αυτά διαμοιράζονταν στον καθένα ανάλογα με τις ανάγκες που είχε)» [Πράξ. 4, 35], λέγει. Πες μου λοιπόν, και χωρίς να αναφέρω τα μελλοντικά (ας μην κάνουμε λόγο τώρα για τη βασιλεία των ουρανών, αλλά ας δούμε μόνο στο παρόν) ποιοι κερδίζουν, όσοι παίρνουν ή όσοι δίνουν; Γιατί **αυτοί που έπαιρναν παραπονούνταν και διαπληκτίζονταν μεταξύ τους, ενώ αυτοί που έδιναν είχαν μία ψυχή**.

Λέγει ο Λουκάς : «*Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία, καὶ οὐδὲ εἷς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιον εἶναι, ἀλλ᾽ ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά* (: συγχρόνως όμως και το πλήθος εκείνων που είχαν πιστέψει στο Ευαγγέλιο είχαν αρμονική και αδιάσπαστη ομοφροσύνη, μια ψυχή και μια καρδιά˙ διότι τόσο οι καρδιές τους όσο και ολόκληρη η πνευματική τους ύπαρξη ήταν ενωμένα. Επικρατούσε δηλαδή μεταξύ τους πλήρης συμφωνία και αρμονία φρονημάτων και συναισθημάτων. Και κανείς απ’ αυτούς δεν βρισκόταν να λέει ότι και το ελάχιστο από τα υπάρχοντά του και την περιουσία του ήταν δικό του, αλλά τα είχαν μεταξύ τους όλα σε κοινή ωφέλεια και χρήση)»[Πράξ. 4, 32]**και η χάρη του Θεού ήταν επάνω σε όλους αυτούς και ζούσαν με πολύ όφελος.**

Βλέπεις ότι και από εδώ κέρδιζαν εκείνοι;**Πες μου λοιπόν από ποιους θα ήθελες να είσαι, από αυτούς που κατέθεταν όλα τα υπάρχοντά τους και δεν είχαν τίποτε, ή από εκείνους που έπαιρναν και τα πράγματα των άλλων; Πρόσεχε τον καρπό της ελεημοσύνης. Τα διαφράγματα και τα εμπόδια εξαλείφτηκαν και αμέσως ενώθηκαν οι ψυχές τους· «όλοι είχαν μία καρδιά και μία ψυχή**». Ώστε και χωρίς την ελεημοσύνη, το να προσφέρει κανείς όλα τα χρήματά του έχει μεγάλο κέρδος.

Αυτά όμως τα είπα για **να μη λυπούνται όσοι δεν έλαβαν κληρονομία από τους προγόνους τους, ούτε να στεναχωρούνται, επειδή έχουν λιγότερα από τους πλουσίους· γιατί, αν θέλουν, έχουν μεγαλύτερα.** Και πραγματικά και ελεημοσύνη θα κάνουν με περισσότερη ευκολία, όπως η χήρα, και δεν θα δώσουν καμία αφορμή για έχθρα προς τον πλησίον, και **από όλους θα είναι πιο ελεύθεροι**. Κανείς δεν θα μπορέσει να τον απειλήσει αυτόν με δήμευση, αλλά βρίσκεται πάνω από όλα τα κακά.

Και όπως τους γυμνούς, όταν φεύγουν, κανείς δεν θα μπορούσε να τους πιάσει γρήγορα, ενώ αυτούς που φορούν και σύρουν μαζί τους πολλά ενδύματα και στολίδια, εύκολα μπορεί να τους συλλάβει κανείς, έτσι είναι και ο πλούσιος και ο φτωχός. Γιατί ο φτωχός, και αν ακόμη συλληφθεί, εύκολα θα μπορέσει να

δραπετεύσει· **ο πλούσιος όμως, έστω και αν δεν πιαστεί, εμποδίζεται από τα δικά του σχοινιά, τις άπειρες φροντίδες, τις στενοχώριες, την οργή, τους ερεθισμούς του.** Όλα αυτά κατακαλύπτουν στο χώμα την ψυχή. Και όχι μόνο αυτά, αλλά και πολλά άλλα, τα οποία μας ακολουθούν από τον πλούτο· γιατί**είναι πιο δύσκολο να σωφρονιστεί ο πλούσιος παρά ο φτωχός, και να ζει με λιτότητα, και είναι πιο δύσκολο να απαλλαγεί από τον θυμό ο πρώτος παρά ο δεύτερος**. «*Λοιπόν*», θα μπορούσε να ρωτήσει κάποιος, **«*θα έχει περισσότερο μισθό ο πλούσιος, εάν καταφέρει να σωφρονιστεί τελικά;*» Καθόλου. «*Για ποιο λόγο, όμως, αφού κατορθώνει τα δύσκολα;*» Γιατί ο ίδιος επινόησε για τον εαυτό του τις δυσκολίες** . Δεν πήρε εντολή να πλουτίζει, αλλά ακριβώς το αντίθετο· αυτός όμως δημιουργεί άπειρα σκάνδαλα και εμπόδια.

Άλλοι πάλι όχι μόνο τα χρήματα δεν αποθέτουν ως ελεημοσύνη στους απόρους, αλλά και την υγεία του σώματος καταφθείρουν, σαν να βαδίζουν στενό δρόμο· εσύ πάλι δεν κάνεις μόνο αυτό, αλλά και αυξάνεις το καμίνι των παθών και περιβάλλεσαι με άλλα. Πήγαινε λοιπόν στον ευρύχωρο δρόμο, γιατί εκείνος δέχεται τέτοιους ανθρώπους. **Ο στενός όμως δέχεται αυτούς που θλίβονται, που στενάζουν, που δεν βαστάζουν τίποτε, παρά αυτά μόνο τα φορτία που μέσω του δρόμου αυτού είναι δυνατόν να μεταφερθούν, την ελεημοσύνη, τη φιλανθρωπία, την καλοσύνη, την επιείκεια.** Αν βαστάζεις αυτά, εύκολα θα μπορέσεις να περάσεις· αν όμως φέρεις την αλαζονεία και τα πάθη της ψυχής και το φορτίο των φροντίδων, τον πλούτο, θα χρειαστείς πολλή ευρυχωρία. Ούτε βέβαια μέσα στον όχλο θα μπορέσεις να μπεις, ώστε να μην χτυπήσεις άλλους ανεβαίνοντας ψηλά, αλλά θα έπρεπε εδώ να υπάρχει μεγάλη διάσταση.**Όποιος όμως μεταφέρει χρυσάφι και ασήμι, τα κατορθώματα δηλαδή της αρετής, όχι μόνο δεν τον αποφεύγουν οι συνάνθρωποί του, αλλά τον πλησιάζουν και ενώνονται μαζί του.**

Αλλά αν ο πλούτος αυτός είναι αγκάθι, τι είναι **η πλεονεξία**; Για ποιο λόγο τη φέρεις εκεί; Για να κάνεις μεγαλύτερη τη φλόγα, ρίχνοντας φορτία στη φωτιά; Δεν φτάνει δηλαδή η φωτιά της κόλασης; Σκέψου πώς διασώθηκαν στο καμίνι οι τρεις νέοι [βλ. Δαν. 3, 19-33]. Θεώρησέ το ότι ήταν κόλαση. Θλιμμένοι έπεσαν μέσα σε αυτό, δεμένοι στα χέρια και στα πόδια όλοι μαζί, αλλά μέσα βρήκαν πολλή ευρυχωρία· όχι όμως και όσοι τους περιστοίχιζαν από έξω.

Κάτι τέτοιο θα γίνει και τώρα, αν θέλουμε να στεκόμαστε με γενναιότητα και ανδρεία στους επερχόμενους πειρασμούς. **Αν στηρίζουμε τις ελπίδες μας στον Θεό, θα βρεθούμε εμείς σε ασφαλή και ευρύχωρο τόπο, ενώ αυτοί που μας ωθούν θα χαθούν, γιατί** «*ὁ ὀρύσσων βόθρον εἰς αὐτὸν ἐμπεσεῖται, καὶ ὁ ἱστῶν παγίδα ἐν αὐτῇ ἁλώσεται* (:εκείνος που σκάπτει λάκκο για τον άλλο, θα πέσει ο ίδιος μέσα. Και όποιος στήνει παγίδα εις βάρος άλλων, θα συλληφθεί με αυτήν ο ίδιος)» [Σοφ. Σειρ. 27, 26].

Και **αν μας δέσουν τα χέρια και τα πόδια η θλίψη θα μπορέσει να τα λύσει.** Γιατί πρόσεχε το θαυμαστό· αυτούς που έδεσαν άνθρωποι, αυτούς έλυσε η φωτιά. Όπως δηλαδή αν κάποιος παραδώσει μερικούς φίλους στους υπηρέτες, και αυτοί σεβόμενοι τη φιλία του κυρίου όχι μόνο δεν τους βλάπτουν αλλά και τους αποδίδουν πολλή τιμή, αυτό έκανε και η φωτιά, επειδή γνώρισε ότι οι νέοι εκείνοι είναι φίλοι του Κυρίου της, έσπασε τα δεσμά τους, τους έλυσε και τους άφησε ελεύθερους και γινόταν έδαφος γι' αυτούς και το πατούσαν· και σωστά· γιατί είχαν ριφθεί για τη δόξα του Θεού. Όσοι βρισκόμαστε σε θλίψεις ας έχουμε αυτά τα παραδείγματα.

«Αλλά να», θα έλεγε ίσως κάποιος, «εκείνοι απαλλάχθηκαν από τη θλίψη, εμείς όμως όχι». Και σωστά, γιατί **δεν μπήκαν έτσι στο καμίνι, για να απαλλαγούν, αλλά για να πεθάνουν πραγματικά**. Άκουσέ τους που λέγουν: «*ἔστι γὰρ Θεὸς ἡμῶν ἐν οὐρανοῖς, ᾧ ἡμεῖς λατρεύομεν, δυνατὸς ἐξελέσθαι ἡμᾶς ἐκ τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης, καὶ ἐκ τῶν χειρῶν σου, βασιλεῦ, ῥύσεται ἡμᾶς·καὶ ἐὰν μή, γνωστὸν ἔστω σοι, βασιλεῦ, ὅτι τοῖς θεοῖς σου οὐ λατρεύομεν καὶ τῇ εἰκόνι, ᾗ ἔστησας, οὐ προσκυνοῦμεν* (:διότι υπάρχει ο Θεός μας, που βρίσκεται στους ουρανούς, και τον Οποίο εμείς λατρεύουμε και ο Οποίος είναι δυνατός να μας περιφρουρήσει από την φλόγα της καμίνου της καιομένης και να μας γλυτώσει από τα χέρια σου, ω βασιλιά. Αλλά και αυτό εάν δεν γίνει, μάθε, ω βασιλιά, ότι εμείς τους θεούς σου δεν θα λατρεύσουμε, και το άγαλμα, το οποίο εσύ έστησες, δεν θα το προσκυνήσουμε")»[Δαν.3,17-18].

Εμείς όμως σαν να διαπραγματευόμαστε τις τιμωρίες του Θεού, ορίζουμε και χρόνο λέγοντας: «αν μέχρι τότε δεν μας ελεήσει». **Γι' αυτό και δεν απαλλασσόμαστε.** Άλλωστε και ο Αβραάμ δεν πήγαινε με σκοπό να λάβει σώο τον υιό του, αλλά για να τον θυσιάσει· και εντελώς απροσδόκητα τον έλαβε σώο.**Και εσύ όταν πέσεις σε θλίψη, μην ενεργήσεις γρήγορα, μη βιάζεσαι να απαλλαγείς, όπλισε την ψυχή σου με κάθε υπομονή, και τότε θα απαλλαγείς γρήγορα από τη θλίψη· γιατί γι' αυτό τη στέλνει ο Θεός, για να σε διδάξει**. **Όταν λοιπόν από την αρχή μάθουμε να υποφέρουμε τη θλίψη και να μη χάνουμε το θάρρος μας, μάς ελευθερώνει στη συνέχεια, σαν να έχουμε κατορθώσει το παν.**

Θέλω να σας διηγηθώ μία ιστορία χρήσιμη και πολλή ωφέλιμη. Και ποια είναι αυτή; Όταν κάποτε έπεσε διωγμός και άναψε σφοδρός πόλεμος εναντίον της Εκκλησίας, συνελήφθησαν δύο άντρες. Και ο ένας ήταν έτοιμος να πάθει οτιδήποτε, ενώ ο άλλος ήταν και αυτός έτοιμος και γενναίος στο να τον αποκεφαλίσουν, αλλά φοβόταν και έτρεμε τα άλλα βασανιστήρια. Πρόσεχε λοιπόν την οικονομία του Θεού· όταν κάθισε ο δικαστής διέταξε να αποκεφαλίσουν εκείνον που ήταν έτοιμος να πάθει οτιδήποτε, τον άλλο όμως, αφού τον κρέμασε, τον έγδερνε, όχι μία και δύο φορές, αλλά τον περιέφερε και σε όλες τις πόλεις. Γιατί λοιπόν επιτράπηκε αυτό; **Για να θεραπεύσει με τα βασανιστήρια την ολιγωρία της ψυχής του, για να**

απομακρύνει κάθε δειλία, για να μη φοβάται ποτέ πια ούτε να διστάζει, ούτε να τρέμει για το πράγμα αυτό.

Και ο Ιωσήφ, όταν βιαζόταν πάρα πολύ να βγει από τη φυλακή, τότε κυρίως αυξανόταν η παραμονή του σε αυτήν. Άκουσέ τον που λέγει στον αρχιοινοχόο στον οποίο και ερμήνευσε σωστά το όνειρο που είχε δει: «*ὅτι κλοπῇ ἐκλάπην ἐκ γῆς Ἑβραίων* (: αν είμαι δούλος, είμαι διότι μερικοί άνθρωποι με έκλεψαν από την χώρα των Εβραίων)» και *«μνησθήσει περὶ ἐμοῦ πρὸς Φαραώ καὶ ἐξάξεις με ἐκ τοῦ ὀχυρώματος τούτου* (: μη με λησμονήσεις ενώπιον του Φαραώ και φρόντισε να με βγάλεις από τη φυλακή αυτή)» [Γεν. 40, 14 και Γεν. 40, 15]. Γι' αυτό παρέμεινε τελικά και άλλο στη φυλακή κατ' οικονομία Θεού, **για να μάθει ότι δεν πρέπει να έχει εμπιστοσύνη, ούτε να ελπίζει σε ανθρώπους, αλλά να στηρίζει τα πάντα στον Θεό**.

Γνωρίζοντας λοιπόν αυτά, **ας ευγνωμονούμε τον Θεό και ας κάνουμε όλα εκείνα που μας συμφέρουν, για να επιτύχουμε τα μελλοντικά αγαθά** με τη βοήθεια του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, μαζί με τον οποίο στον Πατέρα και συγχρόνως στο άγιο Πνεύμα ανήκει η δόξα, τώρα και πάντοτε και στους αιώνες των αιώνων. Αμήν.

ΠΗΓΕΣ:

• https://greekdownloads3.files.wordpress.com/2014/08/in-epistulam-ad-titum.pdf

• Ιωάννου του Χρυσοστόμου Άπαντα τα έργα, Υπόμνημα στην Προς Τίτον επιστολή, **ομιλία ΣΤ΄**, πατερικές εκδόσεις «Γρηγόριος ο Παλαμάς» (ΕΠΕ), εκδ. οίκος «Το Βυζάντιον», Θεσσαλονίκη 1989, τόμος 24, σελίδες 118-135.

• http://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/tools/liddell-scott/index.html

• Π. Τρεμπέλα, Η Καινή Διαθήκη με σύντομη ερμηνεία (απόδοση στην κοινή νεοελληνική), εκδόσεις αδελφότητος θεολόγων «Ο Σωτήρ», έκδοση τέταρτη, Αθήνα 2014.

• Η Καινή Διαθήκη, Κείμενον και ερμηνευτική απόδοσις υπό Ιωάννου Κολιτσάρα, εκδόσεις αδελφότητος θεολόγων «Η Ζωή», έκδοση τριακοστή τρίτη, Αθήνα 2009.

• Η Παλαιά Διαθήκη κατά τους εβδομήκοντα, Κείμενον και σύντομος απόδοσις του νοήματος υπό Ιωάννου Κολιτσάρα, εκδόσεις αδελφότητος θεολόγων «Η Ζωή»,

έκδοση τέταρτη, Αθήνα 2005.

- http://users.sch.gr/aiasgr/Palaia_Diathikh/Biblia/Palaia_Diathikh.htm
- http://users.sch.gr/aiasgr/Kainh_Diathikh/Biblia/Kainh_Diathikh.htm

(Επιμέλεια κειμένου: Ελένη Λιναρδάκη, φιλόλογος)